

در آمدی بر نویسندگی برای رادیو

اهل ادب بر این عقیده اند، که هیچ قاعده مشخصی وجود ندارد تا بتوان بر اساس آن نویسنده شد. زیرا این فن، همچون دیگر حرفه های تجربی نیست؛ که ابتدا کسی اصول و قواعد آن را بیاموزد و به کار بندد؛ و سرانجام نویسنده شود.

به تعبیر دیگر، همان گونه که از راه مطالعه آیین نامه راهنمایی و رانندگی و فراگیری اصول آن نمی توان راننده شد؛ صرف آشنایی با قواعد و اصول نویسندگی موجب نمی شود که هرفردی، نویسنده ای موفق از کار در آید.

بسا شاهد بوده ایم، که علاقه مندانی، کتابهای متعددی در این زمینه خوانده و با بسیاری از فنون نوشتاری نیز آشنا شده اند. ولی هرگز نویسنده نشده اند.

البته این واقعیت را نمی توان انکار کرد، که خواندن آثار نویسندگان بزرگ و نامی و اطلاع از فنون و قواعد نگارش، برای نیل به این هدف کمک بسیار مؤثری محسوب می شود. اما باید این واقعیت را پذیرفت که نویسنده برای طی این مسیر دشوار و طولانی، تنها و بدون همسفر است. و باید با اعتماد به نفس و تکیه بر استعداد فطری خویش، همه فراز و نشیب ها را در نوردد.

اینک عمده ترین ویژگی هایی را بر می شماریم؛ که برای هر نویسنده و نوشته ای صرف نظر از قالب و محتوای نوشتار ضرورت دارد. و تلاش می کنیم که ذیل هر بحث به تناسب حال و مقال، خصیصه های مربوط به یک نوشته رادیویی را توضیح دهیم.

ویژگی های عام یک نویسنده: ارباب قلم برای هر نویسنده، ویژگی هایی را بر شمرده اند؛ که برخی از آنها ذاتی و بعضی اکتسابی هستند. شرح این خصوصیات، در اغلب کتابهای دستوری آیین نگارش، و روان شناسی پرورشی عنوان شده است. لذا، برای رعایت اختصار، تنها به ذکر عناوین، بسنده می کنیم. و خوانندگان ارجمند را به کتب مربوطه ارجاع می دهیم.

الف (ویژگی های ذاتی :

- ۱- ذوق و استعداد فطری
- ۲- علاقه و پشتکار
- ۳- قدرت تخیل
- ۴- حافظه نیرومند
- ۵- قدرت استدلال (عقلی و نقلی)
- ۶- دقت و باریک بینی
- ۷- خلّاقیت ذهن و نو آوری

ب (ویژگی های اکتسابی :

- ۱- آشنایی با قواعد دستور زبان فارسی
- ۲- آشنایی با فنون بلاغی
- ۳- آشنایی با منابع و مآخذ
- ۴- آشنایی با مقتضیات زمان
- ۵- آشنایی با خصوصیات مخاطبان
- ۶- آشنایی با آیین نگارش و رسم الخط زبان فارسی
- ۷- تسلط داشتن بر موضوع
- ۸- داشتن اطلاعات عمومی

گرچه ویژگی های عمومی نوشته خوب ، برگرفته از کار نویسنده ای با خصوصیات یاد شده است و به اصطلاح یکی را از دیگری می توان استنباط کرد ؛ اما ذکر آن به صورت مستقل خالی از فایده نیست . چه، در این صورت بهتر و آسان تر به ذهن سپرده می شوند بعلاوه بر آنیم که در این بخش به شرح هر یک از خصوصیات مزبور پردازیم . و برای هر یک نمونه و مثالی مناسب ارائه کنیم .

ویژگی های نوشته خوب: تردیدی نیست که اجزای هرنوشته ای چنان به هم مرتبط هستند، که تفکیک آنها از یکدیگر، کاری بسیار دشوار است. با این وجود، برای ارزیابی هر نوشته ای ناگزیریم، آن را از دو منظر مورد نقد و ارزیابی قرار دهیم . ابعاد مزبور ، عبارتند از : « حوزه ساختاری » و « حوزه محتوایی » .

پیش از تشریح هر یک از ویژگی های یاد شده، ابتدا آن ها را فهرست وار نام می بریم.

الف) ویژگی های ساختاری :

در این بخش، رعایت ده اصل مهم، بر هر نویسنده ای لازم است. اصول مزبور عبارتند از :

۱- انطباق با قواعد دستور زبان فارسی

۲- رسایی و گویایی

۳- خوش آهنگی

۴- جذابیت

۵- طراوت و تازگی

۶- ربط و انسجام

۷- ضرباهنگ مناسب

۸- توالی و ترتیب

۹- تنوع

۱۰- رسم الخط و آیین نگارش

توضیح : برخی از جزئیات اصل هفتم از ویژگی های رسانه های دیداری و شنیداری است که در جای خود بدان پرداخته خواهد شد .

ب) ویژگی های محتوایی :

۱- هدفمندی

۲- حُجیت و استناد

۳- غنای علمی و اطلاعاتی

۴- اِتِّال با اصول (اعتقادی ، اجتماعی ، فرهنگی ، سیاسی)

۵- رعایت مقتضیات زمان و سلايق مخاطبان